

Д. О. Бондарева

*студентка спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»,
бібліотекар II категорії*

О. В. Веремчук

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філологічних дисциплін та
соціальних комунікацій*

Наукова бібліотека Мукачівського державного університету

БІБЛІОТЕКА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ: СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ОБСЛУГОВУВАННЯ КОРИСТУВАЧІВ

Бібліотека закладу вищої освіти (ЗВО) характеризується як науково-інформаційний та культурно-освітній центр, навчально-допоміжна структура, що забезпечує розвиток науки, освіти, культури; задовольняє інформаційні потреби закладу вищої освіти, учасників освітнього процесу та окремих осіб, пов'язаних з навчальною, дослідницькою, та культурно-просвітницькою діяльністю. Роль сучасної бібліотеки ЗВО полягає у наданні можливості своїм користувачам навчатися та підвищувати свій освітній рівень, а також сприятти розвитку місцевої культури й популяризації історії свого краю, наданні інформації про місцеві спільноти за допомогою виставок та інших соціокультурних заходів, зберігаючи документальну та культурну спадщину [1, 18–19].

Головною метою діяльності бібліотеки ЗВО в умовах інформатизованого суспільства є максимально повне та оперативне надання інформації своїм користувачам. Для реалізації зазначеної мети бібліотека використовує, як правило, не лише власні фонди, а й фонди світових та провідних вітчизняних електронних книгозбірень. Статус бібліотеки ЗВО визначається не лише кількістю фонду друкованих видань, обсягом передплати, а й тим, яким електронним ресурсом вона володіє і до яких світових інформаційних ресурсів вона готова надати доступ.

Нині в своїй діяльності бібліотеки ЗВО все більше застосовують автоматизовані послуги та засоби збереження і розповсюдження документних ресурсів. Адже користувачі сьогодні надають перевагу електронним документам та послугам, електронним каталогам та картотекам, які формуються засобами автоматизованих бібліотечно-інформаційних систем. Тому, важливим на сучасному етапі є переорієнтація бібліотек на «віддаленого» користувача, представлення бібліографічних продуктів та послуг у віртуальному просторі.

Специфіка бібліотеки ЗВО полягає в тому, що її користувачами є переважно студенти, які прагнуть нового і сучасного, і водночас бажають мати доступ до максимально повної інформації в комфортних умовах та будь-який час. Щоб утримати та зацікавити такого користувача, бібліотека змушена шукати нові форми обслуговування.

Зокрема, з впровадженням електронних ресурсів та послуг, наукова бібліотека Мукачівського державного університету пропонує користувачу віртуальний доступ до бібліотеки через веб-сайт (<https://msu.edu.ua/library/>), на якому підключено онлайн-послуги: віртуальна довідка, дистанційне замовлення електронних документів; віртуальні виставки («Книги, подаровані читачами», «Всеукраїнський день книги», «Мукачівський державний університет у дзеркалі преси», «Монографії науково-педагогічних працівників Мукачівського державного університету»), електронний читальний зал, цифрова бібліотека, доступ до світових електронних бібліотек, електронний каталог.

Віддалений користувач має можливість за допомогою сайту скористатись послугами віртуальної довідки – інтерактивної послуги з надання відповідей на разові запити (визначення індексу УДК, укладання списку літератури та консультації з оформлення бібліографічного опису, інформації про наявність конкретного видання в бібліотеці та інше). Дистанційне замовлення електронних документів – зручний та оперативний засіб надання повнотекстових електронних документів, електронних копій частини будь-якого документу, що знаходиться у фонді бібліотеки (документ надсилається на

електронну пошту користувача-замовника). За допомогою засобів веб-технологій, спеціально підібраних і систематизованих творів друку та інших носіїв інформації, загальнодоступними є віртуальні виставки (тематичні книжкові виставки).

На сайті наукової бібліотеки університету розміщено інституційний репозитарій МДУ (IR MSU) – відкритий архів електронних документів, що надає вільний доступ до повнотекстових електронних документів з фондів видань бібліотеки. Інституційний репозитарій є одним із основних інструментів для поширення результатів досліджень викладачів МДУ у відкритому доступі. Репозитарій використовує безкоштовне програмне забезпечення DSpace, яке підтримує протокол обміну метаданими OAI-PMH, що дозволяє інтегрувати електронний репозитарій у міжнародні реєстри. В репозитарії розміщені навчальні і наукові матеріали працівників університету. Інституційний репозитарій МДУ – це архів, який не тільки зберігає результати наукової діяльності, а і активно сприяє якості освітнього процесу [1, 57].

Послуга «Електронний читальний зал», що розміщена на сайті наукової бібліотеки МДУ, надає вільний доступ до повнотекстових документів власних та провідних світових електронних бібліотек за різними галузями знань. В електронному читальному залі зібрані посилання на безкоштовні інтернет-ресурси, які репрезентують повнотекстові версії друківаних видань.

Оперативному розкриттю фондів бібліотеки МДУ сприяє «Електронний каталог», за допомогою якого можна здійснювати пошук документів за заданими критеріями; сортування відібраних документів за вказаними критеріями; перегляд та друк інформації щодо документів у вигляді переліків, каталожних карток та бібліографічних описів; перегляд інформації про наявність документів у фонді бібліотеки та інших місцях; перегляд електронних копій документів у разі їх наявності.

З метою сприяння формуванню культури академічної доброчесності та інформаційної культури користувачів на сайті наукової бібліотеки МДУ створені сторінки: «Академічна доброчесність», «Медіаграмотність: корисні

матеріали», «Науковцю», які містять багато корисної інформації (нормативні джерела, інструкції, інформаційні ресурси відповідної тематики). Окрім того, на сайті пропонується безкоштовна та швидка перевірка на плагіат своїх робіт, яку студент може здійснити самостійно, без безпосереднього звернення в бібліотеку. Слід зазначити, що при особистому зверненні до бібліотеки, користувач має змогу безкоштовно за допомогою бібліотекарів здійснити перевірку на плагіат, використовуючи інші програми.

Активним місцем діалогу наукової бібліотеки МДУ з користувачами є соціальні мережі (Facebook, Instagram), які надають можливість в будь-який зручний час, з будь-якого місця отримати інформацію про наявність в бібліотеці конкретного видання, здійснити замовлення електронних копій статей періодичних видань чи електронних копій сторінок книги, укладання бібліографічного списку, дізнатись про заходи, що проводяться бібліотекою, а також іншу актуальну та цікаву для студентської молоді інформацію (анонси подій, благодійних акцій, онлайн конкурсів, вебінарів, флешмобів, екскурсій та інших заходів університету).

Отже, пріоритетними напрямками в роботі наукової бібліотеки МДУ є підвищення якості обслуговування читачів засобами новітніх інформаційних технологій; удосконалення віртуального середовища для користувачів; надання доступу до світових інформаційних джерел [1, 49]; надання вільного доступу учасників освітнього процесу до навчальної та наукової інформації на різних носіях (друковані, електронні документи, CD-ROM, диски, оцифровані видання).

Разом із тим, зважаючи на те, що основним завданням бібліотеки ЗВО є постійне вдосконалення традиційних та новітніх форм роботи, упровадження сучасних бібліотечних технологій, спрямованих на поліпшення якості обслуговування користувачів, пропонуємо розширити інтернет-послуги завдяки опануванню інноваційними мобільними технологіями (створення мобільних додатків, призначених для виконання того чи іншого завдання). Адже мобільні

телефони, планшети та смартфони є невід'ємним атрибутом сучасної студентської молоді.

Список використаних джерел:

1. Розвиток соціальних комунікацій в руслі документно-інформаційних ресурсів та технологій : монографія / Моргун А. В. та ін. Мукачево : РВВ МДУ, 2021. 144 с.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>